

Zagrożenia psychospołeczne na stanowisku dekarza

Ocena ryzyka zawodowego wynikającego z psychospołecznych zagrożeń na stanowisku informatyka wykonana została metodą wskaźnikową RISK SCORE, w której poziom ryzyka szacuje się w oparciu o trzy elementy, tj. ekspozycję na zagrożenie (E), prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia (P) oraz możliwe skutki zdarzenia (S), według zasad przedstawionych w Ramce nr 1. Podstawą do analizy czynników stresogennych na stanowisku pracy były dane o psychospołecznych warunkach pracy robotników budowlanych uzyskane od 438 osób na podstawie kwestionariusza Psychospołecznych Warunków Pracy¹ oraz obiektywna ocena cech pracy dokonana w oparciu o Kwestionariusz do oceny cech pracy², a także międzynarodowa karta charakterystyki zagrożeń zawodowych dla stanowiska dekarza niemetalowego³. Skutki zagrożeń oceniane były z uwzględnieniem właściwości działania stresu na organizm człowieka, tj. kumulowania się obciążenia oraz zróżnicowania ludzi pod względem ujawnianych reakcji na stres.

ocena ryzyka zawodowego

Psychospołeczna charakterystyka stanowiska pracy

Dekarz wykonuje jeden z najważniejszych elementów budowli, jakim jest dach oraz uzupełniające go urządzenia do odpływu wody. Dach składa się z trzech części: konstrukcji nośnej, podkładu, pokrycia dachowego. Dekarz odpowiada konkretnie za wykonanie pokrycia, które chroni budowlę przed wpływem warunków atmosferycznych. Pracuje zarówno na ziemi, np. w warsztacie, przygotowując materiały niezbędne do wykonania konkretnego projektu, jak i na budowie, gdzie z przygotowanych wcześniej elementów montuje pokrycie dachowe. Zanim jednak to nastąpi, dekarz dokładnie bada konstrukcję, którą ma pokryć dachem oraz studiuje jej projekt. W efekcie do projektu konstrukcyjnego opracowuje projekt pokrycia, który uwzględnia ilość elementów oraz sposób ich łączenia i wykończenia.

Dekarz może pracować, tworząc pokrycia z papy, dachówki, blachy lub innych podobnych materiałów, np. gontów bitumicznych. Praca związana z montażem jest zawsze niebezpieczna, ponieważ odbywa się na wysokości co najmniej kilku metrów. W związku z tym dekarz sam odpowiada za przygotowane rusztowania, pomosty i wszystkie inne konstrukcje służące mu do wykonywania pracy.

Jak już wspomniano, praca dekarza dzieli się na pracę na ziemi oraz na pracę na dachu. O ile ta pierwsza wiąże się z podobnym ryzykiem, jak każda inna praca w warsztacie, o tyle praca na wysokości oznacza nieustanną ekspozycję na niebezpieczeństwo upadku. Ponadto podczas pracy na dachu dekarz jest wystawiony na działanie zmiennych warunków atmosferycznych. Przy niektórych technikach montażu osoba wykonująca zawód dekarza narażona jest także na działanie toksycznych substancji (rozpuszczalników, lepków, farb etc).

Na etapie przygotowywania materiałów, które będą użyte do wykonania poszycia dekarz może pracować samodzielnie. W dalszych etapach związanych z montażem dachu musi korzystać z pomocy innych i pracuje zazwyczaj w kilkuosobowych zespołach. Ze względu na charakter pracy dekarz pracuje zazwyczaj wyłącznie przy dobrej pogodzie w godzinach dziennych. Zimą oraz przy trudnych warunkach atmosferycznych pracuje ewentualnie w swoim zakładzie, stąd można uważać, że jest to zawód sezonowy.

Podstawy teoretyczne zawodu dekarza wiążą się z geometrią wykreślną oraz znajomością budowlanego rysunku technicznego. Dlatego też osoba wykonująca ten zawód musi charakteryzować się wyobraźnią przestrzenną i zdolnościami manualnymi. Ważna jest też dokładność, wytrwałość i cierpliwość. Przy pracy na dachu dekarz musi być w pełni sprawny fizycznie. Nie może mieć akrofobii (lęku wysokości) ani agorafobii (lęku przestrzeni) lub jakichkolwiek zaburzeń równowagi. Wskazana jest też duża wytrzymałość – ze względu na pracę w wymuszonej pozycji oraz długotrwały wysiłek fizyczny, związany również z dźwiganiem ciężarów (np. rolek papy).

Karta informacji o zagrożeniach psychospołecznych na stanowisku dekarza

Czynniki zagrażające	Źródło zagrożenia (sytuacje zagrażające)	Możliwe skutki zagrożeń	Środki ochrony przed zagrożeniami
1. Przeciążenie ilościowe pracą	<ul style="list-style-type: none"> – częsty i znaczny wysiłek fizyczny – zbyt dużo pracy do wykonania (okresowo) – nierównomierne tempo pracy (uzależnienie od pogody) 	<p>w zależności od ekspozycji i zasobów jednostki (odporności i umiejętności radzenia sobie, a także zdolności regeneracyjnych) wystąpić mogą:</p> <p>a) zaburzenia somatyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bezsenność – migreny – obniżenie odporności organizmu (osłabienie, zwiększona podatność na infekcje) – zaburzenia metabolizmu i choroby układu trawienne-go – zaburzenia gospodarki hormonalnej – choroby naczyniowe: <ul style="list-style-type: none"> – nadciśnienie tętnicze – choroba wieńcowa – zawał serca – udar mózgu – przeciążenie układu mięśniowo-szkieletowego – zwiększona podatność na choroby nowotworowe (np. przez wzmożone palenie tytoniu) <p>b) zaburzenia natury psychicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> – deficyty poznawcze, w tym obniżenie koncentracji uwagi i kłopoty z pamięcią – podniesienie poziomu agresji, drażliwość – nerwice (zaburzenia odżywiania, obsesje, kompulsje, fobie) – depresje – alkoholizm – narkomania (w tym lekomania) – wypalenie zawodowe (wyczerpanie emocjonalne, depersonalizacja, utrata satysfakcji z pracy) 	<ul style="list-style-type: none"> – właściwe ustalanie ilości osób potrzebnych do wykonania zadań – przestrzeganie norm czasu pracy (w tym udzielanie dni wolnych po pracy w nadgodzinach lub w dni wolne, przestrzeganie udzielania urlopów) – bezwzględne przestrzeganie przepisów o profilaktycznych i okresowych badaniach lekarskich
2. Przeciążenie jakościowe pracą	<ul style="list-style-type: none"> – duże konsekwencje błędów w pracy – konieczność zachowania stałej czujności 		<ul style="list-style-type: none"> – przestrzeganie norm czasu pracy (w tym także przerw w pracy, dni wolnych za pracę w godzinach nadliczbowych oraz urlopów) – rygorystyczne przestrzeganie obowiązku okresowych badań lekarskich, a w razie potrzeby także kierowanie na badania częściej niż wynika to z przepisów – ścisłe przestrzeganie obowiązków związanych ze szkoleniem z zakresu bhp
3. Przeciążenie roli	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność kooperacji z wieloma osobami 		<ul style="list-style-type: none"> – szkolenia z umiejętności społecznych (głównie asertywności) oraz technik radzenia sobie ze stresem – okresowo powtarzane
4. Fizyczne warunki pracy	<ul style="list-style-type: none"> – zmienne warunki atmosferyczne – odór substancji chemicznych 		<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie możliwości schronienia się przed deszczem, posiłki regeneracyjne w przypadku konieczności pracy w zimnie, napoje w przypadku pracy w wysokiej temperaturze – przerwy w pracy od kontaktu z substancjami chemicznymi oraz od ekspozycji na nasłonecznienie – środki ochrony indywidualnej dróg oddechowych
5. Ograniczony zakres kontroli nad pracą	<ul style="list-style-type: none"> – brak możliwości kontroli czasu i sposobu wykonania zadań (zadania wynikają z projektu budowlanego i są uzależnione od warunków pogodowych) – brak możliwości decydowania o doborze współpracowników – uzależnienie efektów pracy od zachowań innych ludzi (wynik konieczności pracy zespołowej) – brak wpływu na fizyczne warunki pracy – niewielki wpływ na podejmowane decyzje wpływające na organizację pracy (o organizacji pracy decyduje majster lub kierownik budowy) 		<ul style="list-style-type: none"> – w miarę możliwości uwzględnianie opinii pracowników przy budowaniu zespołów – pozostawienie pracownikom marginesu swobody w decydowaniu o warunkach pracy (np. porze przerw)

Oszacowanie wielkości ryzyka wynikającego z zagrożeń psychospołecznych na stanowisku dekarza

Zagrożenie /rodzaj ryzyka	Możliwe skutki	Ekspozycja na czynniki zagrażające	Prawdopodobieństwo zdarzenia	Ryzyko początkowe	RYZYKO KOŃCOWE (po zastosowaniu środków ochrony)
Skrajne przeciążenie (śmierć na skutek przeciążenia pracą)	Poważna katastrofa (wiele ofiar śmiertelnych) S=15	Częsta (codzienna) E=6	Mało prawdopodobne możliwe P=1	Bardzo duże Rp=90	S=15 E=6 P= 0,5 R=45 Małe Potrzebna okresowa kontrola warunków pracy,
Chroniczne przeciążenie (poważna choroba somatyczna lub psychiczna)	Duże (ciężkie uszkodzenie ciała) S=7	Częsta (codzienna) E=6	Praktycznie możliwe P=3	Istotne Rp = 126	S=7 E=6 P=1 R=42 Małe Potrzebna okresowa kontrola warunków pracy
Przeciążenie okresowe (lżejsze dolegliwości somatyczne lub zaburzenia stanu psychicznego)	Średnie (absencja) S=3	Częsta E=6	Całkiem możliwe P=6	Istotne Rp=108	S=3 E=6 P=3 R=54 Małe Potrzebna okresowa kontrola warunków pracy

Psychospołeczne czynniki szkodliwe i uciążliwe na stanowisku

- ◆ wymagana stała, pełna sprawność psychofizyczna – wymagany dobry wzrok i słuch, pamięć, zdolność koncentracji uwagi, koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- ◆ duże konsekwencje błędów w pracy (od jakości pracy zależy zdrowie i życie samego pracownika, innych pracowników, a także późniejszych użytkowników obiektu),
- ◆ sezonowość pracy,
- ◆ zmiany miejsca wykonywania pracy,
- ◆ praca w zmiennych warunkach atmosferycznych (również narażenie na udar słoneczny),
- ◆ odór substancji chemicznych,
- ◆ konieczność współpracy z innymi.

Ryzyko zawodowe a warunki pracy

Ryzyko zawodowe jest zawsze ściśle związane z konkretnym środowiskiem pracy. Takie samo stanowisko, ale w różnych warunkach pracy, może różnić się poziomem ryzyka. Dla przykładu, inne będą warunki pracy dekarza zatrudnionego przy budowie dachów małej architektury albo domu jednorodzinnego, a inne takiego, który pracuje przy dużym projekcie budowlanym, np. osiedle mieszkaniowe. Warunki pracy różnią się także w zależności od używanych przez konkretnych pracowników technologii – inna jest specyfika pokryć ceramicznych, a innych blacharskich etc. Dlatego dokonując oceny ryzyka, należy zawsze brać pod uwagę konkretne warunki pracy. Szacując stopień szkód, przyjmuje się zawsze możliwe największe skutki. Dla stresu zawodowego największym możliwym, a jednocześnie prawdopodobnym skutkiem jest śmierć człowieka. W przypadku osób pracujących intensywnie fizycznie przez wiele godzin na dużych wysokościach niejednokrotnie dochodzi do wypadków śmiertelnych lub ciężkich w postaci upadku z wysokości. Z orzecznictwa sądowego i raportów Państwowej Inspekcji Pracy wynika także, że zdarzają się wśród robotników budowlanych wypadki przy pracy w postaci zawałów serca lub udarów mózgu. W Polsce ok. 8 proc. ofiar tego typu śmiertelnych wypadków przy pracy stanowią pracownicy budowlani⁴.

Szacując prawdopodobieństwo wystąpienia skutków, warto przeanalizować również historię absencji chorobowych pracowników oraz wziąć pod uwagę warunki pracy, w których te absencje wystąpiły. Po wiedzę można też sięgnąć do wyników badań naukowych prowadzonych w zakresie związków stresu z różnego rodzaju chorobami, a także do danych statystycznych o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych.

PRODUCENT UBRANI DEKARSKICH

GWARANCJA NAJWYŻSZEJ JAKOŚCI!

Zakład krawiecki
„BELLA”
Richter Edward
47-120 Zawadzkie
ul. Opolska 32d
NIP 575-157-66-54,

KOLEKCJA „PROFESSIONAL”

KOLEKCJA „EXPERT”

tel. 609 84 66 57
tel.609 112 645
fax (77) 88 777 70

www.ubraniadekarskie.com
email: ubraniadekarskie@wp.pl

Ramka nr 1

METODA RISK SCORE jest jakościową, wskaźnikową metodą oceny ryzyka, w której ryzyko szacowane jest oddzielnie dla każdego zidentyfikowanego zagrożenia. Poziom ryzyka (R) oznaczany jest przez iloczyn wag przyporządkowanych potencjalnym skutkom zdarzenia (S), ekspozycji na zagrożenie (E) i prawdopodobieństwu zaistnienia określonego zdarzenia (P), zgodnie z poniższym wzorem:

$$R = S \times E \times P, \text{ gdzie:}$$

S – potencjalne skutki to średnia arytmetyczna oceny strat ludzkich i materialnych			
Wartość	Strata	Straty ludzkie	Straty materialne
100	poważna katastrofa	wiele ofiar śmiertelnych	ponad 30 mln PLN
40	katastrofa	kilka ofiar śmiertelnych	10-30 mln PLN
15	bardzo duża	ofiara śmiertelna	300 tys.-1 mln PLN
7	duża	ciężkie uszkodzenie ciała	30-300 tys. PLN
3	średnia	absencja	3-30 tys. PLN
1	mała	udzielenie pierwszej pomocy	poniżej 3 tys. PLN
E – czas ekspozycji oddziaływania szkodliwych czynników na pracownika			
Wartość	Oddziaływanie		
10	stałe		
6	częste (codzienne)		
3	sporadyczne (raz na tydzień)		
2	okazjonalne (raz na miesiąc)		
1	minimalne (kilka razy rocznie)		
0,5	znikome (raz do roku)		
P – prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia dla pracownika			
Wartość	Zagrożenie	Szansa	
10	bardzo prawdopodobne	50 proc. (1 na 2)	
6	całkiem możliwe	10 proc. (1 na 10)	
3	praktycznie możliwe	1 proc. (1 na 100)	
1	mało prawdopodobne, możliwe	0,1 proc. (1 na 1000)	
0,5	tylko sporadycznie możliwe	0,01 proc. (1 na 10 000)	
0,2	możliwe do pomyślenia	0,001 proc. (1 na 100 000)	
0,1	tylko teoretycznie możliwe	0,0001 proc. (1 na 1 000 000)	
R – ryzyko zawodowe, wartość liczbowa			
Wartość R	Kategorie ryzyka	Działanie zapobiegawcze	
R ≤ 20	pomijalne	wskazana kontrola	
20 < R < 70	małe	potrzebna kontrola	
70 < R < 200	istotne	potrzebna poprawa	
200 < R < 400	duże	potrzebna natychmiastowa poprawa	
R > 400	bardzo duże	wskazane wstrzymanie pracy	

Źródło: Romanowska-Słomka I., Słomka A., Poradnik Ocena ryzyka zawodowego w zakładach służby zdrowia, Stowarzyszenie Inspektorów Sanitarnych RP, Wrocław 2001, s. 34-35

Prawidłowe szacowanie ryzyka wynikającego ze stresu zawodowego z wykorzystaniem metody Risk Score wymaga przyjęcia następujących założeń:

- ◆ Czynniki zagrażające i sytuacje zagrożenia są w istocie elementami zwykłej, codziennej pracy,

- ◆ Skutki muszą uwzględniać kumulatywną właściwość stresu, stąd określanie ich oddzielnie dla każdego czynnika zagrażającego nie jest możliwe; oceniać je zatem należy łącznie dla wszystkich występujących czynników zagrażających,

- ◆ Skutkiem wystąpienia zagrożenia dla pracownika jest ryzyko utraty zdrowia, a więc szacowanie ryzyka odbywać się powinno na poziomie zdarzeń szkodliwych,

- ◆ Ze względu na różnice prawdopodobieństwa wystąpienia określonych skutków zdrowotnych konieczne jest oddzielne szacowanie określonych rodzajów ryzyka utraty zdrowia wskutek stresu.

Przyjęcie tych założeń pozwala zdefiniować zagrożenia jako:

- ◆ Przeciążenie okresowe, powodujące względnie lżejsze dolegliwości somatyczne lub zaburzenia stanu psychicznego, których skutkiem jest krótkotrwała absencja,

- ◆ Przeciążenie chroniczne, niosące ryzyko poważnej choroby somatycznej (np. choroba wrzodowa, nadciśnienie tętnicze, choroba wieńcowa) lub poważne zachwianie stanu psychicznego (depresja, nerwica), skutkujące jednorazową absencją dłuższą niż 28 dni albo absencją powtarzalną,

- ◆ Skrajne przeciążenie organizmu, niosące ryzyko wystąpienia choroby zagrażającej życiu (np. udar mózgu, zawał serca, nagłe zatrzymanie krążenia) albo trwałej choroby psychicznej, skutkujące śmiercią lub kalectwem.

Prawidłowe oszacowanie poziomu ryzyka wynikającego z tych zagrożeń wymaga także uprzedniej, szczegółowej analizy czynników zagrażających (tj. przeciążenie ilościowe i jakościowe, niedociążenie, konfliktowość, warunki fizyczne, poziom kontroli, poziom wsparcia) oraz sytuacji zagrażających, będących źródłem tych czynników na danym stanowisku w konkretnych warunkach pracy.

*Katarzyna Orlak
menadżer i psycholog, Stowarzyszenie Zdrowa Praca
konsultacja: Liliana Gudalewicz
główny specjalista bhp, firma LIWAX*

¹ Cieślak R., Widerszal-Bazyl M., Psychospołeczne warunki pracy. CIOF, Warszawa 2000

² Dudek B., Waszkowska M., Merecz D., Hanke W., Ochrona zdrowia pracowników przed skutkami stresu zawodowego, IMP, Łódź, 2004

³ CIOF, Międzynarodowa karta charakterystyki zagrożeń zawodowych: dekarz (niemetalowy), www.ciop.pl/10841

⁴ PIP, Nagłe zdarzenia medyczne jako wypadki przy pracy 2000-2004